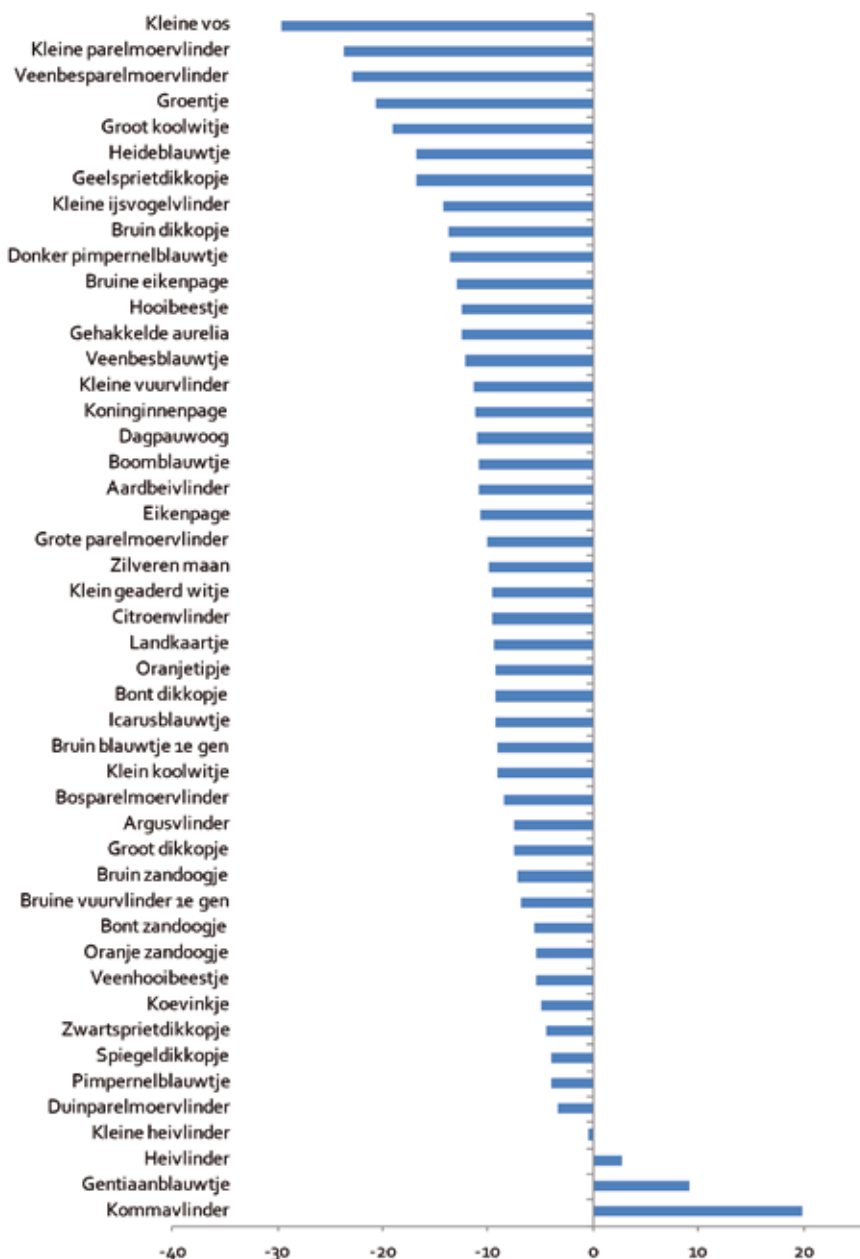

Vroeg, vroeger, vroegst

Tekst:
Chris van Swaay
De Vlinderstichting
Calijn Plate

Het zal u niet ontgaan zijn: onze vlinders lijken steeds vroeger te gaan vliegen. Dat zien we bij losse waarnemingen, maar daarbij weet je nooit zeker of het niet komt door de toegenomen belangstelling voor het doorgeven van waarnemingen. Daardoor wordt immers de kans op erg vroege waarnemingen ook groter. Maar binnen het Landelijk Meetnet Vlinders is altijd volgens een vaste methode geteld. Die gegevens kunnen we hiervoor dus wel gebruiken.

We hebben gekeken naar de dag dat 10% van de waarnemingen gedaan is. Zo filteren we de extreem vroege eruit (dat kan tenslotte toeval zijn). Dat komt zo dicht bij het moment dat de meeste mensen denken: 'Hé, een oranjetipje. Leuk!'. Bij soorten met meer dan één generatie kijken we alleen naar de eerste generatie en bij soorten die als vlinder overwinteren naar de eerste generatie nakomelingen.

We zien dan dat bijna alle soorten vroeger zijn gaan vliegen. Slechts drie van de 47 soorten verschijnen nu later. En dat vroeger vliegen is soms zeer aanzienlijk. De eerste generatie van de kleine vos vliegt nu een volle maand eerder dan in 1990. Dat komt trouwens vermoedelijk vooral omdat de overwinteraars steeds vroeger uit overwintering komen en dus ook veel eerder eitjes leggen. Verder valt op dat de soorten die later zijn gaan vliegen, allemaal echte zomervlinders zijn. Vooral de verschuiving naar achteren met twintig dagen van de kommavvlinder is opmerkelijk.

De klimaatverandering werkt bij ons vooral door in warme, zonnige en droge voorjaren. Dat vlinders daardoor steeds vroeger gaan vliegen is dan ook geen verrassing. Maar dat het zoveel was hadden we niet gedacht. De drie soorten die later gaan vliegen, hebben wellicht last van de afkoeling van het microklimaat in de rupsenfase. Dat werkt zo: door de nog steeds te hoge stikstofdepositie is het niet alleen maar warmer, want doordat de vegetatie in het voorjaar harder groeit, is deze ook hoger en dichter. Op de plek waar de kleine rupsjes zitten kan dat zelfs tot een heel lokale afkoeling leiden. En dan vliegen die vlinders dus ook later. Maar bij bijna alle soorten overheerst toch de temperatuurstijging en vliegen ze vroeger.

Het Landelijk Meetnet Vlinders is een samenwerkingsproject van De Vlinderstichting en het CBS, in het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM), in opdracht van EL&I. Dankzij dit meetnet kunnen we de ontwikkelingen in de vlinderstand nauwgezet volgen. Alle hulp en medewerking is welkom. Wilt u meedoen, dan kunt u zich aanmelden bij De Vlinderstichting.

Figuur 1: Verandering van de vliegtijd (dagen eerder/later) bij de vlinders uit het Landelijk Meetnet Vlinders.